

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Інститут ботаніки імені М. Г. Холодного НАН України
University of Natural Resources and Life Sciences Vienna (BOKU), Austria
Bialystok University of Technology, Faculty of Civil Engineering and Environmental
Sciences, Department of HVAC Engineering
Sindh Madressatul Islam University, Karachi, Pakistan
Deutsche Gesellschaft Für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH
Gemeinde Filderstadt, Deutschland
Національний технологічний інститут, Делі
Муніципалітет м. Фільдерштадт, Німеччина
Сільськогосподарський коледж, Університет Волайта Содо
Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління
Національний університет «Львівська політехніка»
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені
Ігоря Сікорського»
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Сумський національний аграрний університет
Сумський державний університет
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Вінницький національний технічний університет
Запорізький національний університет
Національний університет кораблебудування імені Адмірала Макарова
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського
ТОВ «НЬЮФOLK НТЦ»
ПрАТ «Природні ресурси»
СП «Полтавська газонафтова компанія»
ТОВ «Системейр»
ТОВ «Інвертер Експерт»
ТОВ «Вентсервіс»
Енергоконсалтингова компанія «АЙТІКОН»
Компанія A-Clima

V Міжнародна науково-практична конференція «Екологія. Довкілля. Енергозбереження»

Полтава, НУПП, 19 грудня 2024 року

УДК 502/504(100:477)

ЕКОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ – 2025: СВІТ І УКРАЇНА

Кулікова В. В., здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти, Смоляр Н.О., к.б.н., доцент

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», м. Полтава, Україна

Щоденна діяльність кожного з нас впливає на природу планети. При цьому аксіомою є те, що незважаючи на намагання людей зменшити негативний вплив на природу Землі, більшість екологічних проблем лише посилюються. Зокрема, відбувається стрімка зміна клімату, й наукова спільнота погодилася, що саме антропогенний чинник (тобто щоденні дії кожного з нас) впливає на пришвидшення змін клімату та масштабує багато процесів.

Під час COP 27 був представлений новий звіт ООН, який засвідчує зменшення країнами обсягу глобальних викидів парникових газів та очевидну недостатність цих зусиль, щоб обмежити підвищення глобальної температури до 1,5 градусів Цельсія до кінця століття. Тож, у найближчий час людству варто очікувати на все більш виразні вияви зміни клімату Землі (глобальне потепління, танення вічної мерзлоти та підвищення рівня Світового океану, закислення океану тощо) і виникнення глобальних наслідків для планети, які спричинять вищезгадані зміни [1].

Чи не найважливішою екологічною проблемою сьогодення є фактична втрата біорізноманіття, адже людська діяльність спричиняє масову загибель рослин і тварин по всьому світу. Так, в доповіді WWF «The Living Planet Report 2022» заявлено, що з 1970 року чисельність популяції ссавців, риб, птахів, рептилій та земноводних скоротилася в середньому на 69%. Також багато досліджень доводить, що вимирання дикої природи на Землі прискорюється? і понад 500 видів наземних тварин знаходяться на межі зникнення і ймовірно будуть втрачені впродовж наступних 20-ти років. Згідно окремих оцінок майже 100 000 видів (із них понад чверті загрожує вимирання, починаючи від лемурів Мадагаскару до земноводних, таких як жаби і саламандри; і рослин, таких як хвойні й орхідеї). В цифрах зникнення видів зображено таким чином: земноводні – 40%, хвойні дерева – 34%, рифові корали – 33%, ссавці – 25%, птахи – 14%, деякі ракоподібні – 27%. Тож, Земля фактично рухається до «масового вимирання» біорізноманіття – шостого за останні півмільярда років [2].

При цьому, важливо окремо відмітити те, що людство протягом багатьох десятиліть зробило чимало помилок через спроби штучно прибрати той чи інший «шкідливий» вид. Яскравим прикладом може

слугувати спроби позбавитися малярійних комарів, обробивши місцевість пестицидом ДДТ на острові Калімантан в Індонезії. Після застосування пестициду на острові почали коїтися дивні речі: у місцевих мешканців обвалювалися дахи, потім почали гинути коти, а після – прийшла чума. Коли цю ситуацію вивчили науковці, то виявилось, що окрім комарів отруту з'їли таргани і вони не загинули, але стали здобиччю для ящірок; в свою чергу ті, через пригнічення рефлексів – здобиччю котів. Зникнення ящірок спричинило надмірне розмноження гусіні, яка поточила дахи будинків. А коли вслід за ящірками загинули і коти, то на острові з'явилася велика кількість пацюків, які поширюють чуму [3].

Крім стрімкої втрати біорізноманіття до глобальних екологічних проблем можна впевнено віднести промислове та стихійне вирубування лісів, забруднення повітря, що є важливим чинником збільшення захворюваності та смертності людей по всьому світу та забруднення екосистем різноманітними відходами та ксенобіотиками (харчовими, пластиком, відходами видобувної галузі та будівництва тощо).

А оскільки ми є частиною цієї планети, то очевидно, що й для України характерні та актуальні абсолютно всі з вище зазначених глобальних екологічних проблем людства. Акцентуємо увагу на деяких нюансах.

Згідно з результатами роботи Держекоінспекції та згідно з опитуваннями Інституту Горшеніна та Представництва Фонду ім. Фрідріха Еберта найбільш нагальними для України екологічними проблемами є нестача питної води, забруднення повітря та відходи. Так, згідно з результатами опитування, в Україні серед екологічних проблем, якими найбільш переймаються респонденти є: забруднення водою та дефіцит питної води (51%), зростання кількості побутових та промислових відходів (45,9%) та забруднення атмосферного повітря (38,1%). На думку респондентів, задля покращення екологічної ситуації у їхніх населених пунктах, перш за все, необхідно здійснити такі кроки: обладнати підприємства сучасними системами очищення, фільтрами (38,1% опитуваних); очистити водойми, відремонтувати та/або побудувати споруди для очищення стічних вод (37% респондентів); побудувати сміттєпереробні заводи, вдосконалити роботу наявних сміттєпереробних заводів, закрити сміттєзвалища (32,2%); масово встановити контейнери для роздільного вивезення сміття (30,8%). До того ж, більше чверті опитаних як захід для покращення стану екології підтримують ідею підвищення екологічної культури населення та екологічну освіту для школярів. При цьому, більшість людей зазначила, що робить свій особистий внесок у покращення екологічної ситуації (зокрема, заощаджують тепло, воду, електрику і газ; сортують сміття та здають небезпечні відходи (батареї, ртутні лампи) у спеціальні приймальні пункти; прибирають сміття в парках та поблизу водойм; висаджують дерева та декоративні трави [4].

Отже, що більшість українців зрозуміли важливість екологічних проблем на рівні з економічними або соціальними, оскільки іноді саме екологічні проблеми призводять до непоправних негативних наслідків. І оскільки проблема фактично усвідомлена нами, як суспільством, ми маємо шукати шляхи її подолання.

Такі шляхи умовно можна розділити на дві площини: що має зробити влада для розв'язання екологічних проблем та які кроки має здійснити саме суспільство.

У площині подолання екологічних проблем суспільство має неухильно дотримуватися всіх вимог екологічного законодавства та підвищувати свідоме та відповідальне ставлення до навколишнього середовища.

У свою чергу, з боку влади мають бути здійснені такі дії:

- удосконалення законодавства у сфері екології і посилення контролю за його виконанням (з урахуванням найбільш ефективних та дієвих прикладів із міжнародного досвіду);
- підвищення ефективності роботи Державної екологічної інспекції;
- впровадження програм із модернізації промислових та інших об'єктів, які завдають шкоди довкіллю (заміна обладнання, установка очисних споруд та фільтрів тощо);
- удосконалення методів екологічного контролю за діяльністю суб'єктів господарювання;
- будівництво сміттєпереробних заводів та створення умов для сортування побутових відходів;
- перехід на альтернативні джерела енергії;
- відмова від поховання ядерних відходів в Україні;
- залучення масштабних інвестицій у реалізацію екологічних проєктів;
- пропагування здорового способу життя, збереження довкілля та впровадження в шкільні програми екологічної освіти.

Людство має пам'ятати, що збереження сприятливого та безпечного довкілля для прийдешніх поколінь є одним із найважливіших завдань для досягнення його збалансованого розвитку; при цьому, воно має значення для всіх сфер людської діяльності. Людина, як біологічний вид, має усвідомити, що її виживання в цьому світі саме сьогодні, як ніколи прямо залежить від виживання інших видів та від збереження всієї повноти генофонду в екосистемах як запоруки підтримання необхідної рівноваги (проста ілюстрація цього відображена вище з описанням знищення людьми комарів на острові Калімантан). Тож, іншими словами: сьогодні просто для того, щоб вижити – слід берегти довкілля та природу, зокрема й як середовище існування людини.

Використані інформаційні джерела:

1. Глобальні екологічні проблеми 2023 року./Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.savednipro.org>
2. Living Planet Report 2022./Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.worldwildlife.org>
3. Втрата біорізноманіття: як повернути природу в наше життя, щоб зупинити нові пандемії./ Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.dnister.in.ua/articles/>
4. Інформація досліджень./Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://gorshenin.ua/publication>